

פי כל תורתיו הם כלליות גדול מאד שיכולים לסצוא בהם מה שיצריך לכל אחד ואחד (קלים לתורה)

גליון
**שיחות
ומאמרים**

דברי תבונה ואמרי דעת
מחיי נפש ומשמחי לב
במשנת רביה"ק
מוהר"ן מברסלב זיע"א

אלול

כי כל תורתו הם כלליות גדול מאד שיכולים למצוא בהם מה שצריך לכל אחד ואחד (על שולחן)

גליון

שיחות ומאמרים

דברי תבונה ואמרי דעת
מחיי נפש ומשמחי לב
במשנת רביה"ק
מוהר"ן מברסלב זיע"א
ובגודל מעלת קדושת
אור המועדים

אשר נמסרו מפי הרה"צ
רבי אפרים קעניג שליט"א

אלול

שנה ב' (תשפ"ד)

©

כל הזכויות שמורות

**מכון 'מי הדעת'
להפצת מעייני הדעת של הנגמ"ח**

לתרומות הארות והערות:
מו"ל נחמן לנדסמן - 053-414-3185
אברהם יעקב גבאי - 054-851-9308

לתרומות באשראי:
נדריס פלוס עמותת 'ידידי הצפון'
למטרת מכון 'מי הדעת'

עימוד
ועיצוב לוגו כריכה ושערים:
איצ'ן // אומנות גרפית - 053.4125398

כי רבינו הקדוש הצדיק
יסוד עולם זיע"א הוא הוא
אשר בחר בו ה' לעמוד
לפניו, ופתח לו את כל גנזי
אוצרותיו היקרים
והנחמדים, לקחת משם
כל הנצרך לפרנסת כל
העולם כולו מאז ועד הנה
ועד ביאת משיח צדקנו,
הן בגשמיות והן
ברוחניות, וזה נמצא
בספריו הקדושים אשר
אתנו ובספרי תלמידיו
ואצל אנשי שלומנו
המקורבים האמיתיים
לדרך רבינו. ('שערי צדיק'
מכתב רס"ט)

נְרִיחָה לְרֵאשׁ מִשְׁבִּיר

הדפסת גליון זה נתרם ע"י ידידנו היקר
מתומכיה הקבועים של המכון הקדוש
הרב גיא וילק ומשפחתו שיחי'

לרגל השמחה השרויה במעונם

לזכות

החתן נחמן בן אלה נ"י

הכלה לאה בת חנה תחי'

שיזכו לבנות בית נאמן בישראל, ואך טוב
וחסד ירדפום כל ימי חייהם, וזכות הצדיקים
יעמוד להם לטובה ולישועה.

ברכה לראש משביר

לעילוי נשמת ידידנו הבלתי נשכח

הגאון החסיד

ר' ציון ב"ר סלמן זצ"ל

נלב"ע ד' אלול התשפ"ב

ת.נ.צ.ב.ה

נתרם ע"י משפחתו שיחי'

ברכה לראש משביר

לעילוי נשמת

מרת שרה בת אברהם ע"ה

נלב"ע כ"ד מנחם-אב ה'תשפ"ד

ת.נ.צ.ב.ה

ברכה לראש משביר

לזכות רעייתי

מרת **גיטל תחי'**

להצלחה מרובה בכל מעשי ידיה

הוקדש ע"י הר"ר נתן דוב קרמר הי"ו

ברכה לראש משביר

לזכות

גדליהו אהרן בן נחמה דבורה וכל משפחתו

לברכה והצלחה בכל הענינים

ולעילוי נשמת

ר' חיים שלמה בן שלום ברוך ז"ל

ת.נצ.ב.ה

ונתתי להם בביתי ובהומתי
יד ושם טוב, שם עולם אתן לו

זכות מפעל הקודש להפצת מעיינותיו הנפלאים

של הנחל נובע מקור חכמה

רביה"ק מזהר"ן מברסלב זיע"א

מוקדש לזכרון עולם ולעילוי נשמת

רבי אליעזר דוד ב"ר יוסף ופערל

צייטליך ז"ל

נלב"ע ערב שבת ופסח תשע"ה

ולהצלחת התורם והרמת קרנו מעלה מעלה

ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן הענינים

דרכי התשובה ..... עמ' ט"ו

כל מצוותיך אמונה..... עמ' ל'

תפילה ע"ו..... עמ' מ"א

אקדמות מילין

ברוך ה' אלוקי ישראל, אשר בחר בנו ונתן לנו את תורתו, וזוכים אנו להוציא שוב לאור-עולם גליון נפלא זה, המלא אוצרות חיים אשר נשאבו ממקור החיים, יסודותיו האיתנים של הצדיק יסוד עולם רבינו הנחל נובע מקור חכמה ותלמידיו הקדושים זי"ע, אשר נאמרו ונשמעו מפי עטרת ראשינו מורינו הרה"צ רבי אפרים קעניג שליט"א, והפעם לקראת חודש הרחמים והסליחות וימי התשובה, לעורר הלבבות וליישר מסילה.

בגליון זה הבאנו שני מאמרים -

המאמר הראשון - 'דרכי התשובה', הינו מתוך שיעור שנמסר במסגרת השיעורים לאוסטרליה, שיעור המיוסד על תורה ו' בליקוטי-מוהר"ן, המדבר ממעלת התשובה בכלל, וחודש אלול בפרט, ומשייך את ענייני התשובה לכל אחד ואחד, באופן נפלא ובטוב טעם ודעת, ומעורר ומחזק הלבבות להתחזק לשוב אל ה', ולשוב בתשובה מתוך שמחה.

המאמר השני - 'כל מצוותיך אמונה', הינו מתוך שיחה שנמסרה לקבוצת יהודים בארה"ב, בקיץ שנת תשפ"ג. במאמר זה מרחיב בענין האמונה, ומבאר כיצד כל התורה והמצוות יסודם באמונה, ומסביר כמה וכמה יסודות חשובים בדרכי תורתנו הקדושה, ע"פ יסודותיהם של צדיקי האמת.

שמעו ותחי נפשכם, טעמו וראו כי טוב ה'.

בעזרת השי"ת הגליון הבא יצא לאור עולם לקראת חג הסוכות הבעל"ט, ובו מאמר ביסודות חסידות ברסלב, בדרכי ההתקשרות לצדיק האמת, לכבוד יום הילולת רבינו הקדוש זיע"א, ועוד בענייני החג.

כמו-כן אנו רוצים להדפיס מהדורה נוספת של גליון זה, לקראת ימי ראש-השנה, עבור טובת כלל הציבור הק' העולה לציון רביה"ק באומן, כאשר ציווה את כל מי שסר למשמעתו.

לטובת אלו העניינים אנו זקוקים לעזרתכם ונדבת ליבכם, וגם עבור שאר ענייני המכון הקדוש, כשלאחרונה, התחלנו בהרחבת ההפצה בכלל ארה"ק, ועוד עניינים חשובים העומדים על הפרק, וההוצאות מרובות. והכל תלוי בתרומת נדיבי-הלב.

ויהי רצון שזכות הארת אור הצדיקים בעולם, יגן בעד כל המסייעים, ויעמוד להם למליץ לכתיבה וחתימה טובה, ויומתקו כל הדינים מעליהם ומעל זרעם, בתוך כלל עם-בית-ה' המצפה לישועה שלימה, אמן.

מכון 'מי הדעת'

מאמר

דרכי התשובה

ביאור במאמר 'קרא את יהושע'

וְצָרֶיךָ לְאַחֲזוֹ תְּמִיד בְּמִדַּת הַתְּשׁוּבָה, כִּי מִי יֹאמֶר: 'זָפִיתִי לְבִי, טְהַרְתִּי מִחַטָּאתַי' (מִשְׁלֵי כ); כִּי בַשְּׁעָה שֶׁאָדָם אוֹמֵר: 'חַטָּאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי', אִפְלוּ זֶה אֵי אִפְשֶׁר לֹאמֹר בְּבֵר לִבִּי בְּלִי פְּנִיָּה. [וְזֶהוּ: 'מִי יֹאמֶר זָפִיתִי לְבִי, טְהַרְתִּי מִחַטָּאתַי', הֵינּוּ מִי יֹכֵל לֹאמֹר שֶׁלְּבוֹ זֶה וְטָהוֹר מִפְּנִיּוֹת אִפְלוּ בַשְּׁעָה שֶׁאוֹמֵר: חַטָּאתִי וְכוּ'. וְזֶהוּ: 'מִי יֹאמֶר וְכוּ' טְהַרְתִּי מִחַטָּאתַי', הֵינּוּ שְׂיֵהִיָּה טָהוֹר מִן ה'חַטָּאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי' שֶׁאֹמֵר, כִּי גַם אִזְ אֵינוֹ זֶה וְטָהוֹר בְּלִי פְּנִיּוֹת, כַּנִּמְצָא. נִמְצָא, שֶׁצָּרֶיךָ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל הַתְּשׁוּבָה הַרְאֵשׁוֹנָה, הֵינּוּ עַל 'חַטָּאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי' שֶׁאֹמֵר, כִּי עָלָיו נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָהוּ כט): 'בְּשַׁפְּתָיו כִּבְדוֹנִי, כִּי עַל יָדֵי תְּשׁוּבָה זֹכָה לְכַבּוֹד ה', 'וְלִבּוֹ רַחֵק מִמְּנִי'.

וְאִפְלוּ אִם יוֹדַע אָדָם בְּעֲצָמוֹ, שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, אַף עַל פִּי כֵן צָרֶיךָ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה הַרְאֵשׁוֹנָה, כִּי מִתְחַלֵּה כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה עָשָׂה לְפִי הַשְּׁגָתוֹ, וְאַחֲרַי כֶּף בּוֹדָאֵי כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, בּוֹדָאֵי הוּא מִכִּיר וּמְשִׁיג יוֹתֵר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִמְצָא לְפִי הַשְּׁגָתוֹ שֶׁמְשִׁיג עֲכָשָׁיו בּוֹדָאֵי הַשְּׁגָתוֹ הַרְאֵשׁוֹנָה הוּא בְּבַחֲיִנַת גְּשָׁמִיּוֹת, נִמְצָא שֶׁצָּרֶיךָ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל הַשְּׁגָתוֹ הַרְאֵשׁוֹנָה, עַל שֶׁהִתְגַּשֵּׁם אֶת רוּמָמוֹת אֱלֹקוֹתָיו. וְזֶה בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא שְׂיֵהִיָּה כְּלוֹ שְׁבַת, הֵינּוּ כְּלוֹ תְּשׁוּבָה כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים ל): 'וְשַׁבַּת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ', כִּי עֵקֶר עוֹלָם הַבָּא הוּא הַשְּׁגָת אֱלֹקוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (יְרֵמְיָהוּ לא): 'וַיִּדְעוּ אוֹתֵי לְמַקְטָנִם וַעֲד גְּדוֹלָם' נִמְצָא בְּכָל עֵת שֶׁיִּשְׁיִיגוּ הַשְּׁגָה יִתְרָה אֲזִי יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל הַהִשְׁגָּה הַרְאֵשׁוֹנָה.

וּכְשֶׁרוֹצֶה אָדָם לִלְקַח בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה, צָרֶיךָ לִהְיוֹת בְּקִי בְּהַלְכָּה, וְצָרֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ שְׁנֵי בְּקִיאוֹת, הֵינּוּ בְּקִי בְּרִצּוֹא, בְּקִי בְּשׁוּב, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: 'זִכְאָה מֵאֵן דְּעִיל וְנִפְיָק' (זֵהר וַיִּקְהַל רִיג., הַאֲזִינוּ רצב). וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קלט): 'אִם אֶסֶק שְׁמִים שָׁם אָתָּה' - בְּחִינַת עֵיל, בְּחִינַת בְּקִי בְּרִצּוֹא, 'וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּר' - בְּחִינַת וְנִפְיָק, בְּחִינַת בְּקִי בְּשׁוּב. וְזֶה (שִׁיר הַשִּׁירִים ו): 'אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי, אֲנִי לְדוֹדִי - זֶה בְּחִינַת עֵיל, וְדוֹדִי לִי - זֶה בְּחִינַת וְנִפְיָק, [וְזֶה סוּד פְּנֵת אֵלוֹל]. וְזֶה עֵקֶר כְּבוֹדוֹ, וְזֶה (יְשַׁעְיָהוּ נח): 'וּכְבֹּדְתֶם מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ, דְּרָכֶיךָ - לְשׁוֹן רַבִּים, הֵינּוּ עֵיל וְנִפְיָק. וּכְשִׁישׁ לוֹ אֱלוֹ הַשְּׁנֵי בְּקִיאוֹת הַנִּלְאֵי הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי

הַתְּשׁוּבָה, וְזוֹכָה לְכַבּוֹד ה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: 'וְכַבְּדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְּרַכְיָהּ', הֵינּוּ שְׂזוּכָה לְפָתֵר, פִּי לֵית כְּבוֹד בְּלֹא כָף, וְאִזּוּ יִמִּין ה' פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ [וְזֶה סוּד פְּנֵי אֱלוֹהִים].

(ליקוטי מוהר"ן קמא, תורה ו', ג-ד)

תוכן העניינים: תשובה היא מצווה תמידית ♦ תשובה היא לעלה מהשכל, מפלאי הבריאה ♦ תשובה קדמה לעולם ♦ יש זמנים מיוחדים לתשובה ♦ תשובה על תשובה ♦ מקור הדברים בפוסקים ♦ הווידי הוא גם על העוונות משנים קודמות ♦ העוון הוא פגם בכבודו יתברך ♦ התשובה נותנת לאדם תפיסה בגדולת השי"ת ♦ החטא מקבל משמעות אחרת אחרי שהאדם מבין יותר את גדולת ה' ♦ להשיג את גדולתו ית', רק לפי גודל הזיכרון של האדם ♦ לפי ההשגה החדשה - הרי שגדולתו ית' היה מוגבל עד עכשיו ♦ לעשות תשובה על עצם הגבלת כבודו ית' ♦ לחקוק בלב את מושג ה'אין-סוף' ♦ תשובה של שבת ♦ שבת הוא זממן של התעלות אליו ית' ♦ אצל העולם, תשובה אינה יכולה להיות עם שמחה ♦ יום-כיפור הוא היום המאושר ביותר ♦ השמחה ביום זה מחזקת את תוקף היראה ♦ להיות בשמחה על עצם הווידי ומחילת העוונות ♦ לאחל לחבירו 'חג שמח' במאור פנים ♦ הסבר בארוכה על עניין הבקיות בדרכי התשובה ♦ בקי ברצוא, בקי בשוב ♦ ביאור על התפילה 'הסר שטן מלפנינו ומאחרינו' ♦ לדעת לא להחדיר בעצמינו ציפיות מופרזות ♦ לא להבהל אחר הנפילה ♦ נקודה נוספת בבקיות ברצוא ♦ לא להסתפק במה שהשיג עד עכשיו ♦ 'שם אתה', שם מלשון מרחק ♦ ואציעה שאל הנך, השי"ת תמיד איתך, גם בשאל תחתיות ♦ להתבונן בדרכי התשובה האלו תמיד ♦ ובפרט בחודש אלול ויוה"כ ♦ לקבל כח לשאר ימות השנה ♦ חג הסוכות - חג שהשי"ת מראה לנו את קרבתו ♦ לנצל את הימים האלו ♦ 'ירח האיתנים', שחזק הוא במצוות ♦ להשפיע לכל ימות השנה.

הנה הדבר ידוע, שמצוות ה'תשובה' היא מצווה תמידית, וכמו-כן היא מצווה שכולם כלולים בה, כמו שנאמר (קהלת ז, כ) 'אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', כי כל אחד יש לו את החסרונות שלו, את הרוח שטות שלו מה שעובר עליו כאן בעולם, וממילא יש לו על מה לעשות תשובה.

ומרוב רחמנותו של השם-יתברך על העולם, נתן לנו את המתנה הזו - ושמה 'תשובה', כי על-פי פשטות 'תשובה' היא ענין שאינה נתפסת בהגיון; שהרי לדוגמא

- כשבן-אדם לוקח חפץ של חברו ושובר אותו, אזי מבחינה הלכתית - המזיק צריך ללכת ולקנות **חפץ חדש** ובכך להחזיר את מה שהוא קלקל, וכשהמזיק הולך וקונה חפץ חדש - אזי זה **במקום** החפץ הראשון, כי מה שהוא עשה - כבר אבוד, ועכשיו הוא צריך לתקן וממילא הוא עושה משהו **במקום**, אבל לתקן את הדבר **בעצמו** זה הרי חידוש.

וכך היא ההתייחסות לתשובה, שהרי מובא בגמרא (יומא פו:): שהעושה תשובה מיראת חטא - אזי העבירה נעשית לו כשוגג, והעושה תשובה מתוך אהבה - החטא נהפך לו לזכות, כאילו עשה מצווה. וכי אנחנו יכולים לתפוס את זה?! ובאמת אין לנו תפיסה בזה, אלא זה מרוב רחמי השם-יתברך עלינו.

וכמו-כן רואים ממה שמובא בגמרא (נדריים לט:): שהתשובה **קדמה לעולם**; והיינו - כי במהלך הרגיל של בריאת העולם, באמת לא שייך עניין התשובה, כי הרי יש בריאה, וכשם שיש בריאה - יש גם קלקול בבריאה, ואזי הדבר מקולקל, אבל הקדוש-ברוך-הוא ריחם עלינו ובנה אותנו בצורה כזו 'אשר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', ואם-כן הרי כולנו זקוקים לתשובה, וממילא בשביל שיהיה קיום לבריאה הוא כביכול היה צריך **להקדים** את התשובה עוד לפני בריאת העולם, שברגע שבן-אדם חלילה מגיע לקלקול - אזי כבר **מוכן** לו התרופה והתיקון, שזהו התשובה, שהיא קדמה לקלקול.

ב ב

יחד עם זה אנחנו יודעים, שהקדוש-ברוך-הוא נתן לנו **יום אחד בשנה** עבור עניין זה, וכמו שכתוב בתורה (ויקרא טז, ל): **'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו'**.

יש יום בשנה שהבן-אדם זוכה להיטהר, יום שבו הקדוש-ברוך-הוא מוחק את כל העבר הלא רצוי. וזהו גם-כן מפלאי הבריאה. והיינו - שבנוסף למה שהקדוש-ברוך-הוא ברא את עצם המושג של התשובה, בנוסף לזה הוא גם ברא **יום בשנה** מיוחד עבור עניין זה, ובאותו היום יש עוצמה מיוחדת לתשובה, עד כדי שיש דברים מסויימים שאפילו אם האדם אינו יודע שהיום הוא יום כיפור, אף-על-פי-כן **'עיצומו של יום מכפר'**, כך הגמרא אומרת (כריתות כה:); שעצם זה שאנחנו זוכים ליום הזה, זה בעצמו מכפר, [ואכן ישנם דברים שצריכים דווקא תשובה **בכוונה**, אבל

יש דברים שאפילו הבן-אדם לא יודע שהיום הוא יום-כיפור, עצם היום הזה מכפר לו], וממילא זהו עוד פלא מפלאי הבריאה שהשם-יתברך ברא בעולם.

ג

והנה, יש לנו את ה'ארבעים יום', שהם ארבעים ימים שמראש-חודש אלול ועד יום-הכיפורים, שבהם משה רבינו עלה למרום ופעל רחמים אצל הקדוש-ברוך-הוא, ולא רק לשעתו לאותה השנה פעל, אלא לכל השנים ולכל הדורות כל זמן קיום העולם - ארבעים יום האלו הם מיועדים לימי רחמים. ומתוך הימי רחמים האלו, אנחנו רואים שעם-ישראל מייחד 'עשרת-ימי-תשובה', עשרה ימים מיוחדים שמוכנים ומסוגלים ביותר לתשובה.

וממילא, מכל זה ניתן לראות איך שהתשובה בנויה בבנין כמו 'פירמידה' ביחס אלינו, והיינו, שיש באופן כללי את המצוות תשובה התמידית, אחר-כך את הארבעים ימי רחמים, אחר-כך ה'עשרת-ימי-תשובה', ומעל-זה יש לנו את יום-הכיפורים.

ואכן ניתן לראות במוחש, איך שעם-ישראל מתעוררים ב'עשרת-ימי-תשובה', מתפללים יותר, מבקשים יותר, רציניים יותר, ויותר משתדלים בענין של התשובה, כי אין ספק שיש עוצמה מיוחדת בימים אלו.

ד

רבינו הקדוש מסביר; שיש גם 'תשובה' נוספת, גם אחרי שבן-אדם כבר עשה תשובה. והיינו - האדם הרגיש שהוא נכשל באיזה חטא, והוא אכן עשה תשובה, התוודה על-זה, ומקבל על עצמו מהיום והלאה לא להיכשל בזה. ולכאורה אנחנו יכולים להבין שהנה - הנושא הזה כבר 'סגור', מעתה הוא רק צריך לשמור את עצמו שלא להיכשל שוב, ואם הוא כן שנה נכשל - אזי הוא צריך לעשות תשובה על הכשלונות החדשים כביכול. על-זה אומר לנו רבינו שזה לא בדיוק ככה.

וכך אומר רבינו: 'צריך לאחוז תמיד במידת התשובה'; והיינו - על הכישלונות שלנו שכבר נכשלנו, וגם כבר עשינו תשובה, אף-על-פי-כן - לא מספיק תשובה 'חד-פעמית', אלא תמיד צריך להחזיק בענין הזה, ותמיד לעשות תשובה על השגיאה

ההיא שאנחנו יודעים שנכשלנו, ואנחנו יודעים כבר שעשינו תשובה, ואולי גם עשינו תשובה יותר מפעם אחת, אבל - זה עדיין לא נגמר! תמיד צריך לעשות תשובה.

ה ט

המקור למושג זה, מה דאיתא בפוסקים (שו"ע תרז, ד) בעניין מצוות וידוי ביום-הכיפורים, וכפי הנהוג לומר עשר פעמים וידוי. ומסבירים הפוסקים שאנחנו מתוודים לא רק על הכישלונות שלנו בשנה זו, אלא גם על הכישלונות של השנה הקודמת. ועל-אף שלכאורה אנחנו יודעים שביום-הכיפורים דאשתקד חזרנו על-זה בתשובה-שלימה, ואף התוודינו ועשינו את כל הנצרך, אף-על-פי-כן ביום-כיפור של שנה זו - יש מצווה להתוודות שוב על כל מה שהיה, גם לפני שנה ולפני שנתיים, ועוד לפני ולפני; וזה הכל כלול במצוות התשובה.

ולכאורה הדבר תמוה, מה פשר הלכה זו, ומה העניין בזה, מה העניין לבוא אל האדם ששב בתשובה ולתת לו 'סתירה' ולומר לו שייזכר בעבר הלא-רצוי, העבר שהוא אינו רוצה לזכור יותר, ובאים ואומרים לו שהוא צריך שוב ושוב לעשות על-זה תשובה. על מה ולמה?! אבל לפי דברי רבינו כאן, העניין מובן היטב.

ט ו

וביאור העניין, כך הוא:

רבינו מבאר בדבריו שעל-ידי תשובה זוכה האדם לכבוד ה'. והיינו, שכיוון שרוצה האדם לחזור בתשובה, ומתוודה, ומקבל על-עצמו עתיד טוב יותר - על-ידי-זה זוכה לכבוד ה'. וביאור הדברים, כיוון שבתחילת התורה רבינו מסביר את הקשר של כבוד ה' לנקודת הביטול של הבן-אדם, היינו שכבוד ה' הוא כשהאדם מרגיש שאינו מחפש שום כבוד מלבד כבוד שמים. וממילא כשהאדם חוזר בתשובה הרי הוא מחזיר את הכבוד להשם-יתברך, דהיינו שהוא זוכה להבין יותר את גדולתו יתברך, שזהו כבודו.

כי אחרי שבן-אדם מטהר את עצמו מחטאיו, ממילא מוחו כבר זך יותר, וממילא הוא מבין כבר שגדולת הקדוש-ברוך-הוא היא יותר ממה שהוא ידע מקודם, ועד כמה שהוא ידע מקודם שהקדוש-ברוך-הוא גדול - עדיין היה זה מוגבל אצלו, והראיה - כי אם זה לא היה מוגבל אצלו, אזי הבן-אדם לא היה נכשל בחטא, כי

החטא הוא היפך כבודו יתברך וכן"ל. בכל-אופן, כשבן-אדם חוזר בתשובה אזי יש לו יותר השגה בגדולתו יתברך, והוא משיג יותר את הימצאותו של השם-יתברך.

ועל-זה אומר רבינו, שכיוון שלפי השגתו שמשיג עכשיו - בודאי השגתו הראשונה היא בבחינת גשמייות, ממילא - צריך הוא לעשות תשובה על השגתו הראשונה, על שהתגשם את רוממות אלוקותו - את גדולתו יתברך. ולכן תמיד צריך האדם להחזיק בעניין התשובה, כי כן הוא מדרגא לדרגא.

פ ז ט

ואבאר את העניין ביתר ביאור -

לדוגמא; יושב לו אדם בבית-הכנסת, ולפתע עובר מישהו לידו, ושלא-בכוונה בשעת הליכתו נגע בו בצורה לא נעימה ונתן לו דחיפה קטנה, אזי מסתמא הוא חוזר אליו והוא מבקש ממנו סליחה, ומסביר לו ש'לא נעים', ו'בטעות קרה', 'דחפתי אותך, לא נעים' וכדו', וכך מבקש סליחה, וזהו.

אבל מאידך, מה יקרה כשבן-אדם יושב בבית-הכנסת, ולפתע בא אדם אחר בריצה, ובלא משים לב הוא נותן לו כזה דחיפה הגונה עד כדי שההוא מתגלגל מהכיסא; אזי ברור שהוא כבר צריך לבקש ממנו סליחה בצורה אחרת לגמרי, וראשית-כל הוא הולך ומנסה להושיב אותו בחזרה על הכיסא, ומוודא שכלום לא קרה לו, והרי וודאי שהוא קיבל מכה רצינית יותר מההוא של הדוגמא הראשונה, ששם הוא רק נגע בו בכזה אי נעימות ותו לא, מה-שאיך-כן בדוגמא זו, וממילא הוא מבקש ממנו סליחה יותר מעומק הלב, ומחכה ורוצה להרגיש שההוא באמת מוחל וסולח לו, כי הוא יודע שהוא באמת נכשל נגד הבן-אדם הזה, הרבה יותר מהדוגמא הראשונה.

ועל-זה הדרך ישנו חילוק גדול בין אם מי שפגעת בו הוא בן-אדם רגיל, לבין אם מי שפגעת בו הוא אדם מכובד, כי בבן-אדם מכובד - אפילו אם אתה רק נגעת בו, אתה מבקש ממנו סליחה בצורה הרבה יותר רצינית.

אותו-דבר לעניינינו, לפי כמה שאנחנו מבינים את גדולת ה' - אנחנו מבינים שכל כישלון שלנו הוא הרבה יותר עמוק ממה שחשבנו מקודם, כי אנחנו מבינים יותר את גדולת השם-יתברך, וממילא, אנחנו מבינים שהפגיעה בו - אפילו ב'משהו'

- היא הרבה יותר רצינית, כי הפגיעה בו במשהו היא כמו פגיעה עצומה ונוראה במושגים שלנו, ולכן - לפי השגתינו בכבודו יתברך, כך צריך להיות בקשת הסליחה. ושהאדם יזכה להבין נכון את כבוד ה' - לא בא בפעם אחת, אלא רק לפי כמה שאנחנו מטהרים את עצמינו, ומעלים את עצמינו, ואנחנו יותר מתעלים - רק לפי זה אנחנו יותר ויותר מבינים את הפגיעה שלנו בכבודו יתברך.

והם הם דברי רבינו - גם אם הבן-אדם הבין את גודל החטא לפי ההשגה של מקודם, ואפילו הוא עשה תשובה בלב שלם - אבל הלב שלנו היה מוגבל בידיעת השם-יתברך, ורק כעת שאנחנו מזדככים, יש לנו יותר הבנה בגדולת השם-יתברך, ולפי ההשגה החדשה בגדולתו יתברך אנחנו רואים שהתשובה שלנו צריכה להיות תשובה אחרת לגמרי, תשובה הרבה יותר מעמיקה, הרבה יותר רצינית, תשובה עם יותר לב ויותר מוח.

ח ה

וכשנתבונן בדברי רבינו בתורה, יש כאן עוד נקודה; האדם לא עושה שוב תשובה - רק על החטא, אלא הוא עושה תשובה על עצם זה שעד עכשיו הוא חשב שהקדוש-ברוך-הוא הוא במוגבלות מסויימת, ועל-זה בעצמו הוא צריך לעשות תשובה. ותשובה זו היא תשובה יותר עמוקה, תשובה הרבה יותר חזקה שהאדם צריך לדרוש מעצמו, שכביכול גדולתו של הקדוש-ברוך-הוא תיחקק בליבנו.

כי על-אף שאנחנו יודעים ומאמינים בגדולתו של השם-יתברך שהוא אין-סוף, אבל - אם הלב שלנו עדיין לא טהור בתכלית הטהרה, אנחנו עוד לא יכולים להרגיש את זה שהוא יתברך הוא אין-סוף, וממילא - אולי אנחנו אומרים שהוא אין-סוף, אבל לא יותר מזה. ועל-זה מביא רבינו את מה שנאמר (ישעיהו כט) 'בשפתיו כבדוני וליבו רחק ממני', שעדיין הלב שלנו לא תופס מה זה באמת אין-סוף. וממילא, כל

כמה שהאדם עוד לא משיג את מושג ה'אין-סוף', זה גופא אומר שיש אצלו איזה **מוגבלות** לכבודו יתברך, ועל-זה בעצמו צריך לעשות תשובה, כנ"ל.

וזהו גם-כן מה שרבינו אומר - 'וצריך לאחוז **תמיד** במידת התשובה', כי כיוון שגדולתו היא עד אין-סוף, ממילא תמיד יש לנו לעלות עוד מעלה ומעלה בענין הזה.

ט ט

בהמשך מבואר בדברי רבינו הקדוש, שבעולם-הבא יהיה תשובה תמידית וכו', ושזהו בחינת שבת, יום שכולו שבת, ומסמין לזה את הפסוק (דברים ל) '**ושבת עד ה' אלוקיך**'.
ומתוך הדברים אנו למדים, שעניין זה אקטואלי ומעשי מאוד גם לנו בעת הזאת, כל העניין של יום השבת שיש לנו בכל שבוע - זה הכל עניין של תשובה.

וביאור הדברים; שהרי שבת בוא יום של מנוחה ושביטה, וממילא התפקיד שלנו הוא, שמכח השבת נביא גם את כל המצבים שלנו, כולל גם את הכשלונות שלנו מה שעשינו מעשים שאינם טובים, להביא גם אותם למצב של שביטה ונייחא, והיינו - שלא יישאר שום רושם של איזה **פעולה שלילית**, פעולה של קלקול חלילה. וזהו גודל הכח של שבת, מה שהקדוש-ברוך-הוא נותן לנו בכל שבעה ימים את השבת.

ואמנם שבת היא לא זמן של וידוי, אבל היא כן **זמן של תשובה**, זמן שהאדם צריך להתעלות, ולשוב אל ה'. ואין אכן עושים 'תשובה' בלי וידוי - עניין זה יבואר מתוך המשך הדברים אי"ה, אבל על-כל-פנים כל הענין של שבת זה ענין של לשוב אל השם-יתברך.

י ט

והנה, בדרך-כלל מה שידוע הוא - שכשהבן-אדם עושה תשובה, הוא עושה מתוך **שברון לב**, ונדמה שכאילו אין זה בא מתוך שמחה, אלא רק מתוך שברון לב, כאילו שרק כך אכן המצב רציני. וגם על התשובה באופן כללי אנשים סבורים כך, וגם באופן פרטי באופן על העניין של יום-הכיפורים, אפשר לראות לפעמים ביום-

כיפור אנשים שהם ממש בעצבות, ולמה?! - כי זה הרי יום של תשובה, ולפי הבנתם אי-אפשר לעשות תשובה מתוך שמחה.

אבל האמת היא לא כך, ועלינו להעמיד את עניין התשובה על מכונה, וכן את עניין יום-הכיפורים; כי למען האמת - יום-כיפור הוא יום של שמחה, ועל-אף עוצם היראה שיש בזה היום, יחד-עם-זאת זה גם היום המאושר ביותר במשך השנה, הרי הוא יום שבו הקדוש-ברוך-הוא סולח לנו, יום שבו הקדוש-ברוך-הוא רוחץ אותנו, ומוחק לנו כל את העניינים הבלתי רצויים. [וכמו שאחז"ל (תענית ד, ח) 'לא היו ימים טובים לישראל וכו' וכיום הכיפורים'].

וממילא ייתכן שבעצם היה מן הראוי שהאדם רק ירקוד וישמח במשך כל היום, אלא שמכל-מקום עיקר היום הוא יום של התגלות היראה, אבל בכל-אופן וודאי שצריך האדם שבתוך ליבו יהיה שמח ביום זה. והיינו - שגם בעודו מתוודה, ובעודו אומר 'חטאתי, עויתי, פשעתי', וכן שאר הווידויים שבסדר הא"ב, וגם בעודו דופק על ליבו, גם אז - בתוך פנימיות לבבו צריך שיהיה מלא שמחה וקירבה אליו יתברך, להיות בשמחה על עצם מה שהוא יכול להתוודות, ושבזה שהוא מתוודה - הקדוש-ברוך-הוא אכן מוחק לו את העוונות, ומוחל לו על העבר הבלתי רצוי. וזו ההרגשה צריכה להיות במשך כל יום-הכיפורים, שיחד עם תוקף היראה שיש בזה היום - יהיה שרוי גם בשמחה, ואדרבה - השמחה שבליבו היא שתחזיק את יראתו שתהיה בתוקף.

ואת עניין זה - עלינו להחדיר גם בבית, וגם בין החברים.

ובדומה לזה, יש אמרה בשם צדיקים שיש לנו שני תאריכים ידועים בשנה, שאנחנו צמים בהם, - תשעה-באב, ויום-כיפור; והם היו אומרים - בתשעה-באב מי יכול לאכול, יום עגום של שריפת בית-אלוקינו - מי יכול לאכול ביום כזה, וביום-כיפור - מי רוצה לאכול, והיינו - שהוא יום של אושר ושמחה, וממילא - מי צריך לאכול, יום שהאדם מתעלה בו, עד כדי שמרגישים בו כמו בעולם-הבא שאין בו אכילה ושתיה, וכך צריך להיות בעינינו המושג של יום-כיפור.

אני מדגיש את העניין, כי לפעמים אפשר לראות אנשים שפוגשים את החבר ביום-כיפור, וקשה להם אפילו לאחל לו 'חג-שמח' וכדו' במאור פנים, כי חוששים שחלילה אולי זה יפגע ביראה וברצינות של עצם היום; והאמת היא להיפך, יחד עם היראה שיש, צריך גם להיות שרוי בשמחה פנימית, וממילא לומר ולאחל הן

לעצמינו והן לחבר 'חג-שמח' בשמחה ובמאור פנים. ואדרבה - השמחה היא תחזק ותעמיד את היראה על תוקפה.

י א

רבינו בתורה זו מדבר על עוד נקודה השייכת לעניין ה'תשובה'.

שהנה, התשובה הינה 'דרך', דרך התשובה, ובשביל שנוכל ללכת בדרך התשובה - צריך האדם להיות בקי בהלכה, דהיינו - להיות בקי בהילוך, בקי בדרכי התשובה.

ורבינו מסביר כאן בתורה, שעל שני דברים צריך האדם להיות בקי, והם - להיות בקי ב'רצוא', ובקי ב'שוב'. המושג של 'רצוא ושוב', יסודו כתוב אצל המלאכים, כמו שכתוב (יחזקאל א, יד) 'והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק'; שזה נאמר בחזיון של יחזקאל הנביא שראה את המלאכים איך שהם מודים ומשבחים את השם-יתברך, וזה היה בצורה של רצוא ושוב. ומושג זה - כפי שרבינו מסביר - שייך גם אצלנו, שיש מצב של רצוא, ויש מצב של שוב.

ולבאר העניין, נסביר את זה על-פי מה שמבואר בספרי חסידות (עיי' מאיר-עיני-חכמים, קרח) - בתפילת ערבית בברכת 'השכיבנו', אנו אומרים כך - 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו'; בספרי חסידות מובא הסבר - מצוי לפעמים שהבן-אדם נכנס לאיזה ענין חדש בעבודת-ה', כגון שמקבל על-עצמו איזה שיעור-תורה חדש, או איזה קבלה-טובה, או מתחיל מסכת חדשה וכדו', והוא אומר לעצמו - אני ילמד, אני יעשה, אני יצליח וכו', ולפעמים הוא מחדיר לעצמו ציפיות שהם למעלה לכוחותיו, והאמת היא - שזה גם-כן מתכסיסי היצר-הרע, בשביל שאחר-כך אחרי שהוא יתחיל בשיעור, ויתחיל כמה דפים במסכת וכו', והוא יראה שהציפיות שלו לא מתגשמות - אזי הוא יירד לגמרי מהעניין.

וזהו מה שמבקשים - 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו'; 'מלפנינו' היינו - היצר-הרע של מקודם, שבא ומכניס לאדם ציפיות מופרזות בשביל להפיל אותנו; 'ומאחרינו' היינו - אחרי שהאדם כבר התחיל, והוא רואה שהוא אינו משיג את הציפיות שלו, אזי על-זה מבקשים - שחלילה לא נתרסק לגמרי לארץ, ושלא נבוא למצב שאפילו את מה שכן שייך לנו לצפות מעצמינו - לא נצפה.

ועל-זה-הדרך נבין את הענין של 'רצוא-ושוב', כשהאדם נכנס לאיזה עניין בעבודת-ה' - זהו רצוא, שהוא רץ להשיג את העניין; ואחר-כך ושוב - כשהוא חוזר, גם אז הוא

צריך רחמים כדי לידע איך לחזור, עד כדי שרבינו אומר - שצריך להיות בקי בהילוך, לדעת איך שבים בחזרה, והיינו - כששבים כבר, הן אם כן הספקנו והשגנו את מה שרצינו, והן אם לא השגנו את מה שרצינו, וכעת אנחנו שבים מהציפיות הגדולות והגבוהות - אנחנו צריכים הרבה לשמור על עצמינו, בכדי שלא יבוא בזה בעצמו לנפילה, חלילה.

ואפילו כשהיה לאדם ציפיות רגילות ולא מופרזות, וכשרואה שלא הגיע לציפיות שלו - בדרך-כלל הבן-אדם מאוד נחלש מזה, גם בזה צריך לידע את הבקאות בשוב, לדעת לא ליפול.

ולמעשה; האדם צריך להיות בקי ברצוא, והיינו - לדעת כשהוא נכנס לעניין בעבודת-ה', לדעת להיכנס עם כל הרצון, אבל יחד-עם-זאת שיחדיר לעצמו - כמה שאספיק, אני יהיה שמח בזה, ולא אהיה מאוכזב חלילה. ואת זה צריך לדעת מראש, וזהו בקי ברצוא.

ובקי בשוב - לדעת לקיים את זה בפועל - לא להיות מאוכזב, אלא אדרבה עם כל הכוחות שוב להתחדש, וגם עכשיו לא הלך לו - ינסה שוב להתחדש, ומעתה - בלי ציפיות מופרזות, אלא עם ציפיות ראליות, ולראות כן להשיג את זה בפועל.

ועל זה מביא רבינו את מאמר הזוהר - 'זכאה מאן דעייל ונפיק'; זכות הוא לאדם זה שיודע להיכנס לענייני עבודת-ה' בצורה נכונה, ויודע גם לצאת בצורה נכונה, וזהו 'בקי ברצוא ושוב'.

יב

בהמשך דבריו מביא רבינו את הפסוק (תהלים קלט) 'אם אסק שמים שם אתה, ואציעה שאול הנך', ומלביש בזה את העניין המדובר.

ולפי דבריו שם, ניתן להבין הבנה נוספת בבקאות הנ"ל; 'אם אסק שמים שם אתה', היינו - כשהאדם מרגיש מצב של עלייה, הוא מרגיש שהוא כ"כ קרוב להשם-יתברך, זה מכונה 'אם אסק שמים', הוא מרגיש גבוה. ומצב כזה ייתכן לדוגמא - במצב של תשובה, או מצב של אחרי סייעתא דשמיא, שהבן-אדם רואה שהקדוש-ברוך-הוא עזר לו במידה, או אפילו מעבר למידה, ועל-כל-פנים - הוא מרגיש בשמים, הוא מרגיש כביכול קרוב להשם-יתברך. על-זה אומר לו דוד המלך - 'אם אסק שמים', גם אם אתה עולה לשמים, תדע - 'שם אתה', היינו - שהוא צריך לדעת

שהקדוש-ברוך-הוא עוד רחוק ממנו, וזהו לשון 'שם', כדרך שמראים על משהו רחוק, אומרים - 'שם', וממילא, אפילו אם האדם עולה עד לשמיים, והוא חושב שהוא אצל הקדוש-ברוך-הוא, אומרים לו - לא! הקדוש-ברוך-הוא עוד רחוק רחוק ממך, וממילא - עליו להגביר את הציפיות שלו עוד, להגיע להשם-יתברך. וחלילה שלא יעמוד ויישאר בנקודה הזאת ודי לו, לא-כן הדרך, אלא - שם, האדם צריך להסתכל כאילו שהקדוש-ברוך-הוא נמצא שם, כאילו הקדוש-ברוך-הוא עוד רחוק ממנו, וממילא יבין שהציפיות צריכות להיות חזקות יותר, ויידע שיש לו עוד הרבה לעבוד.

והמשך הפסוק - 'ואציעה שאול הנך', פירוש - שיש מצבים שהאדם מרגיש נפילה, והוא מרגיש שהוא מושקע ומוטל על השאול, למטה למטה, עמוק הרבה יותר מהאדמה שאנחנו דורכים עליה, וזהו 'ואציעה שאול' - שהאדם מרגיש שהשאול הוא כמו המצע שלו, היינו המיטה שלו [מלשון הצעת המיטה], ששם הוא שקוע ומוטל, וממילא - הבן-אדם מרגיש ירוד ונפול במצב רוחו, ולפעמים זה עם סיבה, ולפעמים בלי סיבה, ולפעמים היצר מכשיל את הבן-אדם, והוא לא כ"כ מתכוון על הכשלון עצמו, אלא את אחרי הכישלון, היינו - בשביל לתת לו אחר-כך את ההרגשה שהוא נפול ושהוא נמצא בשאול, ההרגשה שאין לו בידו כלום, וכאילו הוא חסר סיכוי להתרומם.

על כל זה אומר לו דוד המלך - הנך, השם-יתברך אומר לאדם - אני פה, אני יחד איתך בשאול, בא יחד ונתרומם!

יג

וזהו גם-כן חלק בבקיאות של 'רצוא-ושוב'.

האדם רץ להשם-יתברך, והוא מרגיש את קרבת ה', שידע - שעדיין אין הרגשתו באמת, ויש עוד מה לרוץ, יש לו עוד מה להגביר את הרצונות שלו והשאיפות שלו להשיג יותר את גדולת השם-יתברך, וזהו רצוא, וכן להיפך חלילה - שהאדם מרגיש ירוד ונפול, 'ואציעה שאול', עליו לדעת - הקדוש-ברוך-הוא אומר לי הנה אני פה

אתך! הנך; והבן-אדם צריך להגיד בפיו - 'רבונו-של-עולם אתה איתי פה', וכך גם שם להרגיש את השם-יתברך, וככה הוא אכן לוקח כוחות להתרומם ולהתעלות.

יד

ומושגים אלו נצרכים בדרך התשובה; כי כך הוא דרכו של יצר, וכפי שביארנו על 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו', שבכל מצב הוא מנסה לסבך את האדם - לפעמים הוא עלול לתת לאדם הרגשה טובה בשביל שיסתפק בזה ולא יתקדם, לפעמים הוא עלול להכשיל את האדם בשביל להפיל אותו שירגיש נפול בלי יכולת להתרומם חלילה, ולפעמים הוא עלול להחדיר לאדם ציפיות מופרזות בשביל להכשיל אותנו בהמשך; וכן הלאה.

ובדיוק למצבים האלו - האדם צריך שיהיה לו את הבקיאות הנכונה, שידע תמיד איך להתנהג; אם הוא במצב מרומם, הוא מרגיש שהוא מתרומם - אזי שידע לא להסתפק בזה, אלא תמיד צריך להתרומם יותר ויותר, וכן לדעת לכוון את הציפיות שלנו כראוי, וזה הכל נכלל בבקי ברצוא, שבריצה הזו, כשהוא נכנס לעבודת-ה' - צריך שיהיה לו בקיאות נפלאה. וכן בשוב, כשאדם רואה את עצמו שהוא נסוג, אז גם צריך שיהיה לו בירור נכון, שעד כמה שנכשל ונפל - עדיין הקדוש-ברוך-הוא איתו, וממילא שיהיה לו את מלוא האומץ והכח לומר לפניו - 'רבונו-של-עולם, חטאתי עוונתי פשעתי, אבל אני רוצה להתרומם'; ותיכף הקדוש-ברוך-הוא מזרים לו כח שאכן יוכל להתרומם.

והעיקר עליו להיזהר שחלילה לא ייגרר אחר פיתוייו של היצר, שאומר לאדם - 'עזוב את דרכך, הרי נכשלת, ואתה נפול, וזה גם לא הכישלון הראשון שלך, ואתה הרי יודע בעצמך מי אתה, ומה אתה מנסה להתרומם - בשביל שעוד פעם תכשל ותיפול?!' וכהנה וכהנה, מה שהיצר מסית את האדם במצבים אלו.

ובדיוק את הבקיאות הזו רבינו מלמד את האדם, שיהיה בקיא בשוב, לדעת לומר לעצמו - כן! אני יתרום עכשיו! להתרומם ויחד-עם-זאת לבקש רחמים מהשם-

יתברך שאכן לא ניפול יותר. ויחליט כבר עכשיו - שגם אם שוב יפול, הרי ששוב יתרום! וגם אם זה יהיה עוד פעמיים או יותר; וזהו בקי בשוב.

טו

וסביב נקודות אלו נסוב דרך-התשובה, על-פי מה שרבינו מנסה ללמד את האדם - הענין של רצוא-ושוב, וכפי שביארנו, וממילא - מוטל עלינו להתבונן בזה הרבה מאוד, הן באופן כללי, הן בעשרת-ימי-תשובה, והן ביום-הכיפורים עצמו, בעיצומו של יום, הרבה לחשוב ולהתבונן בעניין.

ובכח המחשבה וההתבוננות ביום-כיפור - האדם יכול להמשיך עליו את המחשבה הזו גם למשך כל השנה, לזכור ולדעת - עם כל הירידות שלנו ועם כל הנפילות שלנו לדעת שאנחנו תמיד קרובים בתכלית הקירבה אל השם-יתברך, כי זהו אחד מרחמיו יתברך, וכפי שהתחלנו - זהו אחד מפלאי הבריאה, שהקדוש-ברוך-הוא ברא את הסוד הזה של 'תשובה', והרי ידוע (עיי' ירושלמי נזיר, פ"ט, א; וע"ע בני-יששכר סיוון, ב, ה) שכח התשובה מועלת רק לעם-ישראל, ואין היא שייכת לאומות העולם, כי השם-יתברך נתן את זה במתנה רק לעם-ישראל, ויש כמה הסברים בזה (עיי' בבנ"י שם) אך אין המקום כעת להאריך בזה.

טז

ה' יחזק אותנו, שנדע לנצל את הימים שנשארו לנו בימי התשובה האלו, בשביל להתכונן על-ידי-זה ליום הגדול והקדוש, הוא יום-הכיפורים, שהוא היום המאושר ביותר בשנה; יעזרינו ה', שאכן נזכה ונגיע לתשובה שלימה, הן בעניינים שהם בין-אדם-למקום, והן בעניינים שהם בין-אדם-לחבירו, ואזי נוכל להרגיש את קרבתו יתברך אלינו, ולהמשיכה אף במשך כל ימות השנה.

ודבר זה נחוץ לנו, בפרט בזמנים אלו, שאנחנו כבר מתקרבים לזמן-שמחתינו הוא חג הסוכות, שאז כל-אחד נכנס אל תוך הסוכה, וכפי המוגדר בזוהר הקדוש (אמור קג): סוכה נקראת 'צילא דמהימנותא'; היינו צל האמונה, שזה מראה איך שהשם-יתברך כביכול מחבק אותנו (עיי' זוהר פנחס ריב:); כי זהו צל של השם-יתברך כביכול, ואנחנו נכנסים לתוך הצל שלו, וכל הקדוש-ברוך-הוא מראה לנו קירבה מתוך אהבה, שזה הכל מתגלה בחג הסוכות. וכמו כן עניין הארבעה-מינים שאנחנו

מנענעים לפני השם-יתברך כפי שכתוב בתורה הקדושה, זה גם-כן מעצים את השמחה שלנו בו יתברך. ותיכף אחר-כך יש את הושענא-רבה, ויום שמחת-תורה, ואחר-כך שבת בראשית.

ויעזור ה' שאכן לא יתפספס לנו אפילו דקה אחת מהימים הגדולים והחשובים האלו, ותמיד בכל רגע ורגע נחזיק ראש ונזכור מה המעמד שאנו נמצאים בו - שהשם-יתברך מחכה לתשובה שלנו, ואחר-כך מה שהוא מראה לנו את אהבתו אלינו.

וה' יהיה בעזרינו, שיהיה לנו כלים לקבל את זה, כך שנוכל להשתמש עם זה במשך כל השנה, שכל המצוות החשובות האלו ישפיעו הלאה, הרי ידוע שחודש תשרי מכונה בשם - 'ירח האיתנים', חודש עם הרבה חוזק, ובגמרא מוסבר (ר"ה יא.) שהוא חזק במצוות, שישנם הרבה מצוות שאנחנו מקיימים בחודש הזה.

ואכן, ה' יעזור שלא נפספס חלילה שום מצווה מהמצוות שאנחנו צריכים לקיים בחודש הזה, ושנזכה באמת לקיים את רצון ה' כאשר הוא מבקש מאיתנו, ובזכות זה נזכה להרגיש את קירבת ה' אלינו, וככה גם נמשיך את זה לכל השנה, ומזה נמשיך את כל ההשפעות הטובות עלינו, ועל כל עם-ישראל, ועל כל העולם כולו, וככה נחיש את הגאולה השלימה ואת בנין בית-המקדש בקרוב, אמן.

מאמר

כל מצוותיך אמונה

תוכן העניינים: על חלק ה'מעשה' יש מונעים ♦ לקיים את התורה גם בלא מעשה ♦ לבוא לזה - ע"י אמונה ורצון ♦ שהאמונה לא תשאר רק בלב ♦ להביא את האדם לידי מעשה ♦ אמונה פשוטה ♦ אמונה היא למעלה מן השכל ♦ כיוון האמונה - ע"פ תורה ♦ דרך-ארץ קדמה לתורה, ביאור העניין בארוכה ♦ אם אין תורה אין דרך-ארץ ♦ התורה וישראל חד הם ♦ חשיבות עסק-התורה ♦ קבעת עיתים לתורה ♦ יש דרישה מהאדם לדעת את התורה הקדושה ♦ רק בעולם-הזה אפשר להשיג ולתפוס ♦ להתחיל לחנך באמונה ♦ חשיבות החינוך היהודי והתורני ♦ ע"י אמונה נמשך קדושה ♦ אמונה היא המשכה ♦ כל המצוות מבוססים על האמונה ♦ דוגמא מאכילת מצה והנחת תפילין ♦ לגדול באמונה ♦ ע"י האמונה מרגישים טעם טוב בתורה ומצוות ♦ עד כדי ביטול לאין סוף ♦ הקב"ה מניח תפילין, הכתר והשרביט של המלך ♦ גם סתרי תורה נדרש מהאדם ללמוד ♦ יש סדר בלימוד התורה ♦ לפסוע פסיעות קטנות ♦ לעבוד את ה' מתוך אהבה, 'ואהבת את ה' אלוקיך'.

א א

הנה זה ידוע, אשר כל מהותו של היהודי - הוא החלק המעשי, אבל - על ה'מעשה' יכול להיות כל מיני קשיים, כל מיני דברים שמכריחים אחרת, ובכל אופן - המוח שלנו צריך להיות מאוד ברור, מאוד שקוף.

זהו מה שרבינו אמר (חי"מ קמב) - כשהיה בארץ ישראל, השיג כזו השגה - שגם אם לא יוכל בשום אופן לקיים את התורה בפשטות, אף-על-פי-כן הוא יוכל גם לקיים אותה בצורה 'רעיונית'.

שהנה, הרי יתכן לפעמים שהאדם נתקל באיזה מקום ואין לו תפילין; וכמו כן קיים נידון בהלכה (שו"ע סי' שדמ, א) באדם שהולך במדבר ואיבד את היום, שאינו יודע מה היום - אימתי הוא שומר שבת. על-כל-פנים מה שרואים, שישנה מציאות כזו בעולם, שהאדם יודע שהוא צריך לעשות מעשה, אבל נבצר ממנו בהכרח. על-זה-

אמר רבינו על-עצמו, שהוא הגיע להשגה כזו שאפשר לקיים את התורה בצורה מסויימת, אפילו שלא יהיה לו אפשרות לקיים את זה באופן מעשי. ולהשגה כזו האדם מגיע - רק אחרי שהוא קונה מטען של אמונה, מטען של רצון, שיהיה לאדם רצון יותר ויותר להשיג את גדולת השם-יתברך.

ב ב

רבינו מביא (ליקו"מ ח"א צא) את הפסוק שנאמר על משה רבינו - **'ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש'** (שמות יז, יב); המדובר במלחמת עמלק, אשר כל זמן שהרים משה את ידיו למעלה - גברו עם-ישראל. ורבינו מסביר שם בתורה, שהתורה באה להשמיענו, שהאמונה התפשטה ונכנסה לו גם לידיים, ולא רק בלב נשאר האמונה; והיינו - שיש מצב שהבן-אדם רק **מבין** שיש דבר כזה אמונה, ואולי הוא גם באמת מאמין, כי יש לו אמונה בלב, **אבל** - זה לא מתפשט יותר, דהיינו, שזה לא מביא אותו לידי מעשה, כי האמונה בשלימותה צריכה לגרום לאדם לבוא לידי מעשה. וזה הכח מה שנאמר על משה רבינו - **'ויהי ידיו אמונה'**, האמונה התפשטה לכל הגוף, גם בידיים.

זאת אומרת, יש מצוות שהבן-אדם צריך לעשות בידיים - לראות על-ידי-זה שהאמונה תתפשט בידיים, וכמו כן יש מצוות שצריך ליעשות ברגליים, וכך הלאה - לראות שהאמונה תתפשט בכל הגוף, שזה מה שיפעיל אותו בכל מצווה ומצווה מה שהוא צריך לעשות.

ג ג

ולזה אנחנו קוראים **'אמונה פשוטה'**. אמונה פשוטה כמו שאבותינו הקדושים לימדו אותנו - אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, ואותו הדבר גם האימהות הקדושות ככה חינונו את שנים עשר שבטי י-ה - **באמונה הפשוטה והתמימה, בצורה שהאמונה צריכה להיות בלי שום התחכמות, אמונה זה אמונה.**

ולהבין, המושג של אמונה - הוא דבר שלמעלה מן השכל (עיי' ליקו"מ ח"ב ח); וממילא - ישנם הרבה שמסתובבים עם כל מיני קושיות וספיקות, ומחכים אולי יסבירו להם, ואם הם מבינים שאין מי שיודע לענות - אזי הוא כאילו מרגיש המנצח, שהנה הוא שואל שאלה, ושאלתו חזקה שאין עליה תשובה כביכול. אבל האמת

היא - שזהו בדיוק המושג של האמונה, שהוא דבר שלמעלה מן השכל, ותפקידנו הוא להיות שם, ואכן להאמין באמונה שלימה.

ד ט

והמכוון של האמונה שלנו - היא התורה הקדושה.

שהנה אנו מוצאים בפרקי אבות (ג, כא) אומרים לנו חז"ל - 'אם אין דרך-ארץ אין תורה'; כי דרך-ארץ קדמה לתורה (עיי' ויק"ר, ט, ג). אמנם, הקטע הנוסף שם במשנה הוא מאמרם - 'אם אין תורה אין דרך-ארץ'.

ופירוש הדבר; כי לכאורה האדם יכול לחשוב לעצמו - הרי 'אם אין דרך-ארץ אין תורה', ואם-כן - עלי להתחיל מקודם בעניני 'דרך-ארץ', ואולי פעם באיזה הזדמנות נגיע גם-כן ל'תורה'; על זה מלמדת אותנו המשנה - תדע לך איזה דרך-ארץ אתה צריך לחפש - דווקא כזה דרך-ארץ כפי מה שהתורה מלמדת אותך, וזה כוונת המשנה 'אם אין תורה אין דרך-ארץ'.

ונרחיב בביאור הענין -

זהו לשון המשנה שם: **רבי אלעזר בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך-ארץ, אם אין דרך-ארץ אין תורה**; מה שאנו למדים מזה - שכל המושג מה היא דרך-ארץ - התורה מלמדת אותנו, שהרי אם נשאל בן-אדם שיסביר את דברי חז"ל שדרך-ארץ קדמה לתורה, האחד יאמר - פירושו של דבר שקודם אני צריך להסתובב בסביבה של עשירים, ואחר-כך כשאהיה גם אני עשיר - אז אני יחשוב הלאה, וככה כל אחד עם הענין שלו, והשני יאמר - אחרי שאתחתן אז אתחיל לחשוב איך אני יקיים את התורה, והשלישי חושב - אחרי שיהיו ילדים, ואחרי שהוא יחתן אותם וכו' וכו' כל אחד לפי המושגים שלו, והתשובה הזו תמיד יכולה להידחות עוד ועוד.

וזה מה שהמשנה מלמדת אותנו - **היסוד זה התורה הקדושה!** המדד הנכון מה היא דרך-ארץ, זה רק התורה הקדושה.

ה ט

ועל האדם להבין, את התורה לא 'הביאו' לנו מאיזה מקום, אלא עם ישראל והתורה מושרשים באותו מקום, וכך אומר רבינו (ליקו"מ ח"א, לו), עם-ישראל מושרשים בשבעים פנים בתורה.

דהנה, עם-ישראל נחלק באופן כללי לשש מאות אלף, דהיינו שישים ריבוא, שכך הוא המספר איך שבתורה מובא שמנו את עם-ישראל, ומנו אותם כשש מאות אלף. ומובא בספרי קודש (עיי' ספר תולדות אדם להשל"ה) שהם כנגד שישים ריבוא אותיות בתורה, ומובא רמז לזה, **ישראל** הוא ר"ת - **י' ש' שישים ר'בוא א'ותיות ל'תורה**. זה באופן כללי של עם-ישראל. וכל זה נכלל בשבעים נפש שעם-ישראל ירד למצרים, כשהשבטים ירדו למצרים, הם היו שבעים נפש.

ואכן, מדוע דווקא שבעים? - כי יש שבעים פנים לתורה. פירוש, יש שבעים מהלכים איך ללמוד את התורה הקדושה; וממילא, עם-ישראל שבעים נפש, כולם מושרשים באלו השבעים פנים לתורה. זאת אומרת, שהם כמקשה אחת, **המהות של עם-ישראל והמהות של התורה - זהו דבר בלתי נפרד, אין מציאות להפריד אותם.**

ו ט

וממילא, כיון שאנו אחד עם התורה, לכן הבן-אדם צריך תמיד להשיג את התורה הקדושה, להבין אותה, ללמוד אותה - וכמובן דבר ראשון **לדעת איך לקיים אותה**. ואחרי שמקיימים את מה שלומדים, הרי שיש עוד מה ללמוד, כי הרי יש שבעים פנים לתורה. ובתורה עצמה יש גם פשט, גם דרוש, גם רמז, וגם סוד.

והנה מובא בגמרא (שבת לא.) שהבן-אדם כשהוא גומר את חייו פה בעולם-הזה, הוא בא למעלה, ואחת השאלות הראשונות שואלים אותו - האם עסקת בתורה. והלשון ששואלים אותו הוא - **'קבעת עיתים לתורה'**, ורבינו מסביר (ליקו"מ ח"א, רפד) מדוע שואלים **'קבעת עיתים לתורה'**, מה הוא הלשון 'קבעת', למה לא **'עסקת בתורה'**, **'למדת תורה'**, למה דווקא **קבעת עיתים לתורה**?! מסביר רבינו - שהבן-אדם כשישאלו אותו, הוא בוודאי יגיד - 'הרי הייתי עסוק, הייתי צריך לשלם משכנתא, הייתי צריך לדאוג לפרנסה, הייתי צריך לראות קצת להרחיב את האפשרויות שלי וכו' וכו', וצרכיו של האדם הם בלי סוף כמעט. ולכן שואלים אותו - **קבעת עיתים לתורה**, 'קבעת' הוא מלשון גזילה (עיי' משלי כב), והיינו ששואלים אותו - האם

גזלת זמנים לתורה, שיחד עם כ-ל המירוץ הזה, שאתה חייב כך וכך ואי אפשר בלא זה וזה וכו' וכו', ובתוך כל זה גזלת זמן בשביל התורה, מתוך הזמן היקר שלך גזלת בשביל התורה.

נמצאנו למדים מאלו הדברים, שיש דרישה מהבן-אדם שיעסוק בתורה, ואכן, בשביל מה- כי רק ככה הוא מצחצח את הנשמה שלו, וככה הוא מביא את הנשמה שלו למקום המיועד לה, ובכדי שלא יקרה חלילה כשהנשמה עולה למעלה שהיא נעה ונדה ח"ו ואינה מוצאת את מקומה, שבמקרה כזה צריך הרבה רחמי שמים.

ממילא, צריך שיהיה לנו שכל, העולם הזה הוא ה'שוק' שאפשר לקנות, אבל אחר-כך - ההגדרה הנכונה של בן-אדם אחרי שעוזב את העולם - כחסר-ישע, במאה אחוז. אין לו שום אפשרויות, רק מה שקנה. ואם הוא זוכה - אזי בני-אדם החיים עדיין בעולם עושים לו טובה, עושים בשבילו ברכות, מדליקים נר, נותנים צדקה, מתפללים על הנשמה וכדו'.

וממילא כדאי מאוד לתפוס כשאנחנו עדיין כאן בעולם, וגם מי שלא כל-כך הספיק בצעירותו - שיתחיל מהתחלה, העיקר שיתחיל.

פ ז ט

וכשבאים להסביר זאת למי שעדיין אינו יודע את חשיבותה של התורה, אזי קודם-כל מחזקים להם את האמונה. לחזק את האמונה, רק אמונה. כי על-ידי הבנה - שום דבר לא ילך, כי בהבנה יש לאדם את הרמה הבסיסית מה שהוא מבין, כל אחד איפה שהוא גדל, ועם זה לבד הוא עלול לעבור את שבעים שנות חייו, ורחמנות עליו.

ומזה עלינו ללמוד כמה חשוב החינוך היהודי, כמה חשוב החינוך התורני, לחנך על חשיבותה של התורה, ושלא להסתכל על לומדי התורה כ'פרזיטים', וכפי ששמעתי ממש לפני שבועיים מאיזה בחור שהציג בפני שהוא לא רוצה להיות 'פרזיט', וממילא בגלל זה הוא רוצה ללכת לצבא, וככה שם הוא יקבל לימודים, ושם הוא יקבל בית וכו', עניתי לו - וכי זה לא יקרא פרזיט, זה שנסמך על המדינה הוא לא פרזיט?! רק אלו שלומדי תורה הם הפרזיטים?!... אלא שזו היא התפיסת-עולם

שלו, ומאיפה הוא קיבל את זה - רק מהתקשורת שממלאה לו את הראש כל היום, ולצערנו מה אפשר לעשות.

ממילא כדאי לדעת - שלתקשורת לא חייבים להיות מחובר כמו באינפוניה, תקשורת גם אם שומעים רק פעם בשבוע - אף אחד לא יהיה נסוג, כולם יהיו מעודכנים...

אבל לצערנו בעולם הצטיירה התפיסה באופן כזה, ומה נאמר. אני מניח שאת רוב הדור הזה אפשר לדון כמו תינוקות שנשבו, ומה יש לעשות כשיש תינוקות שנשבו, אין אפשרות אחרת - רק עוד פעם לחזור לעולם הגיהנום הזה, ועוד פעם וכו'.

מה שבידינו לעשות, ומה שמוטל עלינו לעשות - זה לדעת לחיות עם משמעת, לשבת בשיעור תורה, ובעוד שיעור, ועוד שיעור, וככה לתפוס את הזמן, לא להשחית את הזמן על כלום.

פ ח ט

ונחזור לענין ראשון -

רבינו בתורה מביא את הפסוק 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש'. וכך אומר רבינו - 'כי יש כמה מיני אמונה, יש אמונה שהיא רק בלב, והעיקר שצריך להיות לאדם אמונה כל-כך עד שיתפשט בכל האברים. כמו שכתוב בכתבי האר"י, שצריך להגביה ידו בשעת נטילה נגד הראש, כדי לקבל הקדושה, נמצא שצריך לזה אמונה בהידיים, להאמין שמחמת שמגביה ידיו כנגד הראש - מקבל הקדושה'; כשנוטלים ידיים, הן כשנוטלים ידיים לאכילה, הן כשנוטלים ידיים בבוקר, וכל אימת שנוטלים ידיים בתור חיוב - חשוב אז להרים את הידיים עד גובה הראש, וכך הרי אומרים גם-כן - שאו ידיכם קודש וברכו את ה' וכו', ואחר-כך עושים את הברכה.

ואם נפרש הדברים כלשונו, הרי שאנחנו מרימים את הידיים עד הראש - בשביל לקבל את הקדושה, ככה מקבלים קדושה, ואיך על-ידי-זה מקבלים קדושה, מסביר רבינו - על-ידי-זה שהבן-אדם מאמין שעל-ידי שהוא מרים את הידיים הוא מקבל קדושה, ככה הוא מקבל קדושה.

מה שאנו רואים מזה - שהכל מבוסס על אמונה. אנחנו עושים פעולה מסוימת ועל-ידי-זה מקבלים, ואיך - על-ידי שמאמינים שכשעושים את זה אכן מקבלים, זה מה שממשיך לנו את הקדושה.

הפירוש 'אמונה' באופן כללי היינו - 'המשכה', זה הפירוש המילולי של אמונה; כמו שכתוב במגילת-אסתר (אסתר ב, ז) - 'ויהי אומן את הדסה', ופירושו - מרדכי גידל את הדסה, וכתוב לשון של אמונה - 'ויהי אומן', אומן הוא לשון אמונה (עיי' ליקו"מ ח"א קנה), שזהו הכח של האמונה, כח של גדילה והמשכה. וממילא - ככה ממשיכים קדושה, על ידי האמונה שאנחנו מאמינים שכשאנחנו מרימים את הידיים עד גובה הראש מקבלים קדושה - על-ידי-זה אנחנו באמת מקבלים קדושה. היוצא מדברינו, שמקבלים את הקדושה מכח האמונה.

וזהו גם-כן מה שכתוב בפסוק (תהלים קיט, פו): 'כל מצוותיך אמונה', הכל מבוסס על אמונה, מה שאנחנו נוטלים לולב עם שאר המינים, מה שאנחנו אוכלים בפסח מצות ומרור, הכל מבוסס על אמונה (ועיי' שם בתורה הנ"ל).

ולביאור העניין - ניקח לדוגמא את מצוות אכילת מצה; בהגדה של פסח אנו אומרים - 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ' וכו', זהו אכן טעם המצווה, אבל מכח מה אנחנו מקיימים את זה? - מכח האמונה שאנחנו מאמינים שבאמת כך היה. וכן הוא בכל דבר ודבר, בכל מצווה ומצווה, למה אנחנו מניחים תפילין? - מאותה הסיבה, כי הקדוש-ברוך-הוא ציווה להניח תפילין, דהיינו אמונה.

ואיזה ברכה אנחנו מברכים על המצוות - 'אשר קדשנו במצותיו', שהוא מקדש אותנו עם המצווה הזו, שוב רואים - שכח האמונה הוא מה שממשיך את הקדושה על האדם.

ובדרך כלל; היכן שיש את הקדושה - יש את כל השפע של הברכות, חיים ובריאות, נחת, רפואות וישועות, מה שיש יותר קדושה - יש יותר ברכה.

י

ואומר שם רבינו בהמשך דבריו -

'וכשיש לו אמונה כזו - בא מן האמונה אל השכל כל מה שמחזיק את עצמו באמונה בא אל שכל יותר, כי דבר שהיה צריך מתחילה להאמין, עכשיו כשבא אל אמונה יותר גדולה, מבין הדבר הראשון בשכל'; כשיש לאדם אמונה, כשהוא מחדיר בעצמו את האמונה ומחזיק את האמונה, אזי לאט לאט הוא מתחיל להבין את זה גם כן, ואז האמונה עולה דרגה, שצריך כבר אמונה גבוהה יותר.

שכך הוא הסדר - על-ידי מה שיש לנו אמונה, אט אט האמונה 'נאפית' לנו בלב ובמח עד שמבינים את זה בשכל, דהיינו שמקבלים בזה תחושה הרבה יותר חזקה, ואז האמונה שלנו כבר בדרגה יותר גבוהה, ואט אט אנחנו מתחזקים באמונה היותר גבוהה גם-כן - מקבלים את השכל גם לזה, וכך הלאה. וזה התפקיד של הבן-אדם, שיגיע לדרגות הנעלות.

וזהו מה שכתוב במשה; 'ויהי ידיו אמונה' - שהיה לו אמונה כל-כך גדולה, עד שנתפשט בכל האברים, עד כדי שאפילו בידיו היה האמונה, ועד היכן באה האמונה, זה מה שכתב בהמשך הפסוק - 'עד בא השמש', השמש היינו השכל (עיי' ליקו"מ ח"א, א), האמונה נהפכה אצלו לשכל, ואחר כך צריך לעלות הלאה והלאה, כנ"ל.

וזה התפקיד של היהודי, כשנותנים לבן-אדם עוד יום לחיות, ועוד יום ועוד יום, ועד זקנה ושיבה, עם חיים ובריאות איתנה כמו שצריך בלי חסרון - אזי זה הציפייה מה שהשם-יתברך מחכה מאיתנו, שהבן-אדם יגדל כל יום באמונה, כך שהיום יהיה לנו אמונה חזקה יותר מיום האתמול, ומחר יהיה יותר חזק מהיום, וככה לגדול הלאה והלאה.

יא

וראוי היה שזאת תהיה השפה בין החברים, באופן שוטף, להזכיר אחד לשני את התכלית של העולם. וזה לא אומר שהבן-אדם צריך לחשוב שהוא יהיה כאילו פרוש מהעולם, שלא יהיה לו עסקים ושלא ידבר מעסקים, ושלא ידבר אפילו שום

פוליטיקה וחדשות וכו', אבל צריכים לדעת שכל זה דברים טפלים, ביחס לתפקיד האמיתי שלנו מה באמת הסיבה שנותנים לנו את החיים.

וכך אט אט הבן-אדם גודל, והוא מתחיל להיכנס לאיזה דרך, והוא מתחיל לפשט את האמונה בכל האברים, וכך הוא מתחיל לחיות אמונה, הוא מתחיל להרגיש אור באמונה, ואף-על-פי שאנחנו די קרובים למושג של האמונה אפילו נכון להיום, אבל - צריך לגדל ולפתח את זה; ולדוגמא - ברור שהמניע שיש לבן-אדם להניח תפילין זה בוודאי כח האמונה, וכנ"ל, אלא שככל שמעמיקים בזה - מקבלים את הטעם הטוב מה זה תפילין. כי יש מצב כזה שאנחנו מניחים תפילין כמו שלימדו אותנו, וזה נשאר באותה העשייה כמו בגיל קטנות, ועל ידי האמונה אפשר לגדל את זה.

יב

ולהבין; אנשים שאכן מתבוננים בעניין התפילין, יש להם בזה את כל הטעמים שבעולם, איזה זכיה, והם מחכים כל היום לרגע הזה של הנחת-תפילין, ובמחשבתו חושב כבר על יום המחרת בבוקר שיזכה שוב להניח תפילין.

כי אכן אפשר להרגיש טעם טוב בתפילין הרבה יותר מכל-מיני תענוגי העולם-הזה. ואם האדם זוכה, אזי הוא פשוט מרגיש שהוא נכלל באין-סוף, וזה לא רק דמיון שווא, אלא זה מציאות. שהנה הרי מובא בגמרא (ברכות ו.) שהקדוש-ברוך-הוא מניח תפילין; הקדוש-ברוך-הוא, שהוא מלך מלכו של עולם - מניח תפילין, על היד על הראש. ובאופן פשוט מה מניח המלך ראשו - כתר, ממילא התפילין הם הם כתרו של השם-יתברך, והשם-יתברך נותן לנו רשות להשתמש עם הכתר שלו, כמה שזה שווה, וכי יש לזה שוויו?! הקדוש-ברוך-הוא בעצמו נותן לנו, מתחלק עמנו - תקח את הכתר שלי, תחבוש אותו. ואותו הדבר בתפילין של היד, הרי ידוע שלמלך יש שרביט, שרביט המלך, וזהו התפילין של יד - השרביט של המלך, הקדוש-ברוך-הוא נותן לנו מתחלק איתנו בכבוד הגדול הזה.

ועוד יש בעניין התפילין; מובא בתיקוני-זוהר (ט. ועוד) שכשהאדם מניח תפילין, אזי כשמניח תפילין של יד - הוא כופת את היצר-הרע, וכשמניח תפילין של ראש -

הוא שוחט אותו. זהו גודל כח התפילין, כי היצר-הרע כל-כך מפחד מהמצוות, הוא מרגיש שעל-ידי המצוות הוא נהיה לאפס.

והיוצא מזה; הבן-אדם לפעמים חושב לעצמו - מאיפה לוקחים את כח ההתגברות, הרי כל-כך קשה, כל-כך הרבה פיתויים יש בעולם, כל-כך הרבה צבעים יש בעולם, ואיך ניצולים מהסינוור הזה!?

אבל האמת היא, כשבן-אדם יודע להתמקד במצוות ה' בכל דבר ודבר, עליו להבין, ובעיקר להאמין - שהמצווה הזו יש לזה כזה מטען של כוחות, המטען הזה מגיע כביכול עד השם-יתברך, שאנחנו יכולים להתאחד איתו, כי כשאנחנו מקיימים את המצווה אנחנו מתאחדים כביכול עם השם-יתברך.

וכך כשאנחנו מסתובבים עם המחשבות האלו, על-ידי-זה המוח שלנו מזדכך יותר ויותר, ויוצא ממנו כל מיני מושגים טפלים וכל מיני קטנוניות, והאדם נהיה אדם יותר מרומם, הוא יותר יודע להתמודד, ויותר יודע לתת עצה לחבר, גם בגשמיות וגם ברוחניות.

יג

והקדוש-ברוך-הוא ממתין ומצפה שאנחנו נכניס את עצמינו בעניין הזה, ושנתבונן בזה, ונחשוב על זה יותר. הרי הזכרנו לעיל את הגמרא שכשהבן-אדם עולה למעלה לעולם העליון, שואלים אותו - 'קבעת עיתים לתורה', וכשהוא עונה בחיוב, אזי יש שם עוד כמה שאלות האלו אינם רק בגלל סקרנות, אלא זה שאלות כאלו שנדרש מהבן-אדם - היית בעולם הזה כל-כך הרבה זמן, היית צריך לבוא לכך וכך ולכל הדברים האלו וכו', ועל זה שואלים אותו - האם אכן הגעת לכל זה. שואלים את הבן-אדם האם למד 'מעשה מרכבה', ולפעמים הוא אפילו לא יודע מה זה...

ומאיך גיסא; יש לפעמים אנשים שבגלל זה חושבים שילכו וילמדו קבלה, וילמדו זוהר וכדו', וחושבים ש'מי יודע' מה נגלה לפניהם וכו' וכו'. למעשה צריך לדעת - בלימוד התורה הקדושה יש סדר, אי-אפשר ללמוד את הקבלה לפני שאנחנו לומדים את הפשטות של הדברים, הפשטות של כל מצוה ומצוה, ואם אנחנו תופסים את המדרגה השניה לפני הראשונה, או את המדרגה השניה לפני השלישית, זה יכול

חס-ושלום לגרום להרס, עלולים על-ידי-זה כל-כך ליפול בצורה כזו, שזה רק יקלקל.

ממילא, צריך ללכת פסיעות קטנות ובטוחות עוד צעד ועוד צעד, מתחילים ממשניות, מתקדמים בגמרא, וככה ממשיכים, וכפי שיש מאמר חז"ל (שיר-השירים רבה, ה) החכם אומר - היום אלמד הלכה אחת, ומחר אלמד הלכה אחת, עד שכך אני אגמור הכל. אבל הטיפש מה הוא אומר - הוא מסתכל על הארון ספרים המלא, ואומר לעצמו - מה, את כל זה אני צריך ללמוד?!... וממילא הוא כבר לא לומד כלום. וזה בגלל שהוא טיפש, אבל החכם יודע - שהרי אנשים לומדים את זה, אנשים עברו על זה, ואנשים יודעים את זה, ועוד הגיעו להרבה יותר מזה, מריבוי ה'קצת', כל יום קצת - עד שבמשך תקופה משיגים הרבה מאוד.

ואזי הבן-אדם רואה את עצמו במקום אחר לגמרי, והוא מתחיל להרגיש טעם טוב. יש מצב שהאדם מרגיש שכביכול התורה רק אומרת לו 'אל תעשה את זה', 'אל תסתכל לפה', 'אל תחשוב את זה', וכל הזמן לא, ולא וכו', וכאילו התורה דוחקת אותו, אבל כשהבן-אדם מתרומם אזי הוא מתחיל להרגיש טעם טוב בתורה, הוא מבין כמה שהתורה הטיבה איתנו בכל ציווי וציווי, הן במצוות עשה והן במצוות לא תעשה, התורה רק מטיבה איתנו, ואומרת לנו מה כן כדאי ומה לא כדאי, ואזי זה כבר אחרת לגמרי.

וזה נקרא 'ואהבת את ה' אלוקיך' (דברים ו, ה), **לאהוב** את ה', לא רק לעבוד אותו מתוך פחד, כי רצונו של השם-יתברך הוא שהבן-אדם יגיע לאהבת ה', וזה לא בא בלי התבוננות.

וזהו מונח יסוד בדרך של היהודי - יהודי צריך לצעוד עם הזמן, ולהגיע בעזרת ה' להישגים.

וה' יהא בעזרינו שנזכה לקיים את התורה באמת ובתמים, כמו שהנחילו לנו אבותינו הקדושים ואמותינו הקדושות, ואזי אין ספק - יהיה לנו טוב, יהיה לנו טוב מאוד. אמון.

תפילה לנסיעה לרביה"ק על ראש השנה

מתוך ליקוטי תפילות ח"א, תפילה ע"ו

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּזְכְּנֵנו בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים לִילָךְ
וּלְנִסְעָה לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלַהֲיוֹת מְקַשֵּׁר תְּמִיד לְצַדִּיקִים
אֲמִתִּיִּים וְעַל יְדֵי זֶה אֲזַכֶּה לְקַדֵּשׁ אֶת דַּעְתִּי וּמַחְשַׁבְתִּי בְּקִדְשָׁה גְדוֹלָה וְתַחֲמַל
עָלַי בְּחַמְלַתְךָ הַגְּדוֹלָה, וְתַהֲיֶה בְּעֶזְרִי וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת
וּמִכָּל מִינֵי פְגַם הַדַּעַת שֶׁבְּעוֹלָם וְתַחֲנַנִּי מֵאַתָּךְ חַכְמָה דַּעַה בִּינָה וְהַשְׁכָּל, וְתִזְכְּנֵנו
מִהַרְרָה לְקַדְשֵׁת הַמַּחְשְׁבָה בְּשִׁלְמוֹת בְּאַמֶּת וּבְרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תַּמְתִּיק וְתַבְטֵל כָּל
הַדֵּינָיִם מֵעֲלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל קִדְשֵׁת
רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, וְלִתְקוֹן כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁצָּרִיכִין לְתַקֵּן בְּרֹאשׁ
הַשָּׁנָה שֶׁהוּא מְקוֹר הַדֵּינָיִם שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה וְתַהֲיֶה מַחְשַׁבְתֵּנוּ קְדוּשָׁה וְטָהוֹרָה
תְּמִיד, וּבִפְרֹט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשָׁה אֲנֵנו רְחוּם בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תִּרְחַם עֲלֵינוּ,
וְתִזְכְּנֵנו וְתַחֲנַנֵנו אֲזִי לְקַדְשֵׁת הַמַּחְשְׁבָה בִּיּוֹתֵנוּ, וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ שְׁלֵא יַעֲלֶה אֲזִי
עַל מַחְשַׁבְתֵּנוּ שׁוֹם מַחְשְׁבָה זָרָה וְחִיצוֹנָה כָּלֵל, רַק בְּשִׁמְךָ נִגִּיל כָּל הַיּוֹם בְּאִימָה
וּבִירְאָה בְּקִדְשָׁה וּבְטָהֳרָה גְדוֹלָה, בְּמַחְשְׁבוֹת קְדוּשׁוֹת וְזִכּוֹת וְצַחוֹת בְּתַכְלִית
הַזְּכוֹת וְהַבְּהִירוֹת, עַד שֶׁנִּזְכֶּה בְּכַח הַתְּקַשְׁרוֹת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, לְתַקֵּן
וּלְכַרֵּךְ כָּל הַבְּרוּרִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְכַרֵּךְ כָּל נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה מֵעַמְקֵי הַקְּלֹפוֹת,
וְלַהֲמַתִּיק וּלְבַטֵּל כָּל הַדֵּינָיִם שֶׁבְּעוֹלָם מֵעֲלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְיִמְשַׁךְ
עֲלֵינוּ אֵךְ טוֹב וְחֶסֶד וְיִשׁוּעָה וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, "מְרֻשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה"
וְתַכְתְּבֵנוּ וְתַתְּחַמְנוּ אֲזִי לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשִׁלוֹם, לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים חַיִּים שְׂיֵשׁ
בָּהֶם יְרֵאת שָׁמַיִם, חַיִּים שֶׁנִּזְכֶּה בָּהֶם לְשַׁמֵּר מִצְוֹתֶיךָ וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּאַמֶּת

ובלב שלם, ולתקן כל מה שפגמנו מעודנו עד היום הזה, ותשפיע עלינו פרנסה טובה ורחמים וחסדים ושלוש וכל טוב.

רבוננו של עולם, אתה יודע גדל החיוב לנסע על ראש השנה לצדיקים אמתיים, וגם אתה יודע את עצם רבוי המניעות שמתגברים על זה מכל הצדדים חומל דלים חוס וחמל עלינו, ועזרנו וזכנו לשבר כל המניעות, והורנו הרכיך, והדריכנו באמתך ולמדנו, שנזכה לילך ולנסע לצדיקים אמתיים על ראש השנה, באפן שנזכה על ידם לקדשת המחשבה באמת כי אתה יודע שעכשו בעוקבות משיחא, עקר סמיכתנו וישועתנו היא רק על ימי ראש השנה הקדושים, אשר בהם אנו נשענים להתקרב אליך, ולהמשיך אלהותך ומלכותך עלינו מראש השנה על כל השנה כלה ואנחנו לא נדע מה נעשה בימי ראש השנה הקדושים, ואיך לרצות אותך אז כראוי, שנזכה להמליכך עלינו באימה וביראה, ואיך לעמד כנגד כל השונאים והמקטרגים לסתם פי מסטינו ומקטרגינו, כי אם בזכות וכח הצדיקים אמתיים, עליהם אנו נשענים ובהם אנו סמוכים, כי הם ילחמו לפנינו, ויכניעו ויפילו כל שונאינו ורודפינו, וימשיכו עלינו קדשת ראש השנה בשלמות על כן רחם עלינו למען שמך, והיה בעזרנו שנזכה לשבר כל המניעות ונזכה לבוא לצדיקים אמתיים על ראש השנה, ולהתקשר אליהם באמת, ולזכות לקדשת המחשבה בשלמות על ידם ונזכה להמתיק ולכטל כל הדינים, ולהמשיך עלינו חסדים טובים, ותזכנו להכיר ולדעת רוממותך וממשלתך עלינו, ותמלך עלינו בכבודך מהרה "וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפן, יהוה אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה", ותטהרנו ותקדשנו בקדשתך העליונה מעתה ועד עולם אמן סלה.

